

דיני מעצרים

נושא העבודה

דיני מעצרים

תאריך : דצמבר 2012

העבודה מוגשת בחסות העמותה של

נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית:

בחרתי את הנושא : דיני המעצרים כיוון שלדעתי מאוד חשוב לדעת את החוקים הנוגעים בנושא המעצר של האדם . האדם חייב לדעת כאזרח את הזכויות שלו, כלומר מתי מותר שישללו לו את חירותו. אני חושבת שנושא דיני המעצרים מאוד רלוונטי לחיים היום-יומיים של האדם (למשל : אדם שראה אדם אחר עובר על עבירה בחוק , האם מותר לו לעכב את אותו אדם עד שיבוא נציג החוק ? וכו'...)

יחד עם זאת רציתי לדעת מהו באמת מעצר ? כמה זמן ניתן למשוך מעצר ? ובאיזה נסיבות ניתן למשוך מעצר ? אלו שאלות שמאוד מעניינות אותי . בחירת העבודה בנושא דיני המעצרים מאפשרת לי לענות על שאלות אלו.

בנוסף לכך , למדנו את נושא דיני מעצרים בשנת הלימודים הראשונה שלנו במסגרת המגמה בעמותת "נוער שוחר משפט עברי " באופן כללי ומאוד התעניינתי בנושא זה

ונשארתי עם הרבה שאלות פתוחות ורצון להתעמק ולהרחיב את הידע שלי הן במשפט העברי והן במשפט הישראלי, בתור נערה במדינת ישראל.

תוכן העניינים :

1	מבוא	פרק ראשון
2	מהו מעצר ?	פרק שני
8	עילות מעצר	פרק שלישי
14	מעצר של קטינים	פרק רביעי
18	סיכום	פרק חמישי
19		ביבליוגרפיה

פרק ראשון: מבוא

בחרתי לעשות עבודה על הנושא: דיני המעצרים כיוון שבתור אזרחית קטינה במדינת ישראל חשוב לי לדעת וללמוד מתי מותר למדינה לשלול את חירותי כאדם חופשי. בעבודה זו, אני אחקור ואראה מהם דיני המעצר של האדם, כלומר מלכתחילה מהו מעצר? מתי מותר לעצור וכמה זמן המעצר נמשך? תחת אילו נסיבות? הן לפי המשפט העברי והן לפי המשפט הישראלי. בעבודה זו אני גם ירחיב על מעצר של קטינים מתי מותר ומתי אסור לעצור קטין? ומי נחשב כקטין וכו'...

על מנת לכתוב את העבודה הזו נעזרתי בחומרים רבים כגון: במאמרים, בחקיקה, בפסקי דין, במשפט העברי, במקרא, באתרי אינטרנט שונים, באנציקלופדיה, במילון אבן שושן, ועוד...

בעבודה זו ימצא הקורא מידע על מעצרו של האדם תוך שלילת חירותו של אותו אדם.

ניתן לראות שישנה דמיון בין המשפט העברי למשפט הישראלי, אך יחד עם זאת ישנה שוני ביניהם בנושאים מסוימים .

פרק שני: מהו מעצר ?

מעצר לפי המשפט העברי-

תכלית המעצר והמאסר שלילת חירותו של האדם באמצעות הגבלת חופש התנועה שלו למקום מוגדר, תחת פיקוחה של רשות מוסמכת האמונה על הגבלת החירות. לפי המשפט העברי ידוע עיקרון חירות האדם בדברי חז"ל¹ : " חביב אדם שנברא בצלם.. שנאמר² "בצלם אלוהים עשה את האדם". עיקרון נוסף חשוב הוא, כי כל אדם חף משפע ובחזקת כשרות עד שלא יורשע כדין. על בסיס עקרונות אלה נראה במקורות המשפט העברי את הקביעה המרכזית שאין לעצור אדם בטרם משפט, אלא אם כן מדובר בחשוד בעירות חמורות ביותר המעוררות חשש שאם " יטייל בשוק" הוא עלול לסכן את שלומו ובטחונו של הציבור ולסכל הליכי משפט. על פי אותם עקרונות נקבע הכלל שאין לעצור נאשם, אם

---

¹ אבות, ג, יד.

² בראשית, טו, ו .

ניתן להשיג את תכלית המעצר בחלופה כגון: מעצר בית ושחרור בערובה וכו'...שלא שוללת את חירותו של האדם אלא רק מגבילה אותו. המעצר הוא על פי רוב פגיעה בחירותו של האדם עוד לפני שנשפט והורשע³. המעצר נזכר בפעם הראשונה במקרא בסיפור יוסף כשהולך אל "בית הסוהר מקום אשר אסירי המלך אסורים"⁴. בהמשך אנו מוצאים את מעצרים של שני שרי פרעה שסרחו, שר המשקים ושר האופים המושבים בבית הסוהר, " ויתן אותם במשמר...אל בית הסוהר"⁵ עד לבירור משפטם במועד מאוחר יותר.

3

רמת ההוכחה הדרושה לשם מעצר במשפט העברי :

בתלמוד הירושלמי נקבע⁶ שאין לעצור חשוד אלא רק כשיש ראיות לביצוע העברה. ופירש ר' משה מרגלית (המאה הי"ח) בעל "פני משה"⁷ :

אנו שומעים ממתניתין [=ממשנתנו] : אם יש עדים שהרג הנפש, אע"פ שעדין לא חקרו ודרשו את העדים, תופסים אותו עד שיבואו עדים לפני בית הדין, ובודקין אותו .

עמדה זו משתלבת יפה בגישת המשפט העברי, ולפיה אין לעצור אדם אלא אם נחשד בעברה חמורה ביותר⁸. בחידושו על מסכת סנהדרין מביא הר"ן נסים גירונדי (ספרד

³ ראה: שו"ת שבות יעקוב, חלק א, סימן י"ד .

⁴ בראשית, לט,ב.

⁵ בראשית מ,ג.

⁶ ירושלמי, סנהדרין, פרק ז, הלכה ח .

⁷ ירושלמי, סנהדרין, שם .

⁸ שו"ת הריב"ש, סימן רלו .

המאה הי"ד)⁹, עמדה מתונה יותר, ולפיה ניתן לעצור לצורכי חקירה גם מי שעבר עברה קלה, כגון גזל, ולא רק עברה חמורה שעונשה במיתה¹⁰.

בנוסף לכך, קיימת מחלוקת בין הר"ן לבין פני משה לגבי השאלה: האם עדים במשפט פלילי צריכים להופיע פיזית בפני בית הדין או שמא מספיק לו לומר שיש עדים כדי להניח אדם במעצר?

התשובה: פני משה מסתפק בכך שקיימים עדים לעומת זאת הר"ן דורש כי יש להביא את העדים פיזית לבית הדין כדי לעצור את אותו חשוד.

מעצר לפי המשפט הישראלי:

ההגדרה של "מעצר" ע"פ מילון אבן שושן: 1. מאסר זמני של אדם החשוד שעבר עבירה:

הוצאה נגדו פקודת מעצר. מעצרו הארך בפקודת השופט למשך 48 שעות.

2. מעצור, מניעה, עיכוב: "איש אשר אין מעצר לרוחו"¹¹.

דיני המעצרים מאזנים בין זכותו דל האדם לחירות ובין זכות של החברה להיות מוגנת בביטחון. לדוגמא: חברה המעוניינת לחיות בבטחה אינה יכולה לאפשר לאנשים ואפילו לנחשדים לאונס להלך חופשי ברחובה של עיר.

⁹ הר"ן לסנהדרין נו ע"א.

¹⁰ וראה קמינר עמ' 137-139.

¹¹ משלי כה, כח.

למעשה בעצם המעצר מבקש את החברה למנוע את אפשרות שיבוש הליכי החקירה על ידי החשוד, לאפשר ביטחון לציבור בכלל ולאנשים ספציפיים בפרט והכי חשוב לוודא שאותו חשוד לא יברח .

המעצר פוגע בחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו¹², סעיף 1 של חוק זה מבהיר כי "מטרתו להגן על כבוד האדם וחירותו ...". סעיף 2 מחייב את שמירת החיים, הגוף והכבוד, ובצדו סעיף 4, המזכה כל אדם להגן על זכויות יסוד אלו המונקות לו. "אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של האדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת." לפי סעיף 8 לחוק היסוד : "כבוד האדם וחירותו" – הכלל הוא שחוק יסוד גובר על חוק רגיל אך יש לכן חריג בהתקיים התנאים של סעיף 8 לחוק היסוד "כבוד האדם וחירותו" => חוק רגיל גובר על חוק יסוד כאשר מתקיימים שלושת התנאים המצטבר : 1. שהחוק הולם את ערכיה של מדינת ישראל 2. שנועד לתכלית ראויה 3. שהחוק הוא במידה ואינו עולה על הנדרש .

מעצרו של נאשם מהווה אמצעי חמור ולכן אין להשתמש בו אלא במקרים שבהם הוא הכרחי ובמידה הראויה בלבד. כך היה לפני תחילתו של חוק היסוד, וקל וחומר שכך מאז

5

תחילתו. למרות זאת, ברור שקיימים מקרים שאין מנוס ממעצר, וכי הימנעות מהשימוש בו תפגע בשלום הציבור, בביטחונו ובערכים חיוניים מוגנים אחרים .

סעיף 13 לחוק המעצרים החדש¹³ קובע שלושה תנאים למעצרו של אדם לצורכי חקיקה, כלומר למעצרו של מי שנחשד בביצוע עבירה ואשר טרם הוגש (וייתכן שכלל לא יוגש) נגדו כתב אישום. ואלו הם שלושת התנאים שקובע הסעיף :

¹² חוק- יסוד : כבוד האדם וחירותו.

¹³ חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה –מעצרים), התשנ"ו- 1996.

1. קיומה של תשתית ראייתית, שתקשור את החשוד לעבירה המיוחסת לו, ואשר תגיע עדי "חשד סביר" לביצוע העברה על ידו.

2. קיומה של עילת מעצר, היינו קיומה דל הצדה למעצר.

3. העדר חלופה למעצר (בדמות שחרור בערובה ותנאי שחרור).

סעיף 15 (ג) לחוק המעצרים מוסיף וקובע, כי בית המשפט, בשעה שהוא מחליט על מעצרו של חשוד לצורכי חקירה, כלומר בשעה שהוא בוחן את קיומן של שלושת התנאים האמורים, יתבסס על ראיות שאין החשוד רשאי לעיין בהן, מה שיכונה על-ידי בשם "חיסוי מוחלט" של הראיות.

בישראל שומרים על זכויות האזרח בכך שנותנים זמנים מסוימים ששבית המשפט והפרקליטות צריכים לעמוד בהם:

סעיף 59 לחסד"פ (סמכויות האכיפה מעצרים) קובע כי "חשוד הנתון במעצר ולא הוגש נגדו כתב אישום תוך 75 ימים לאחר מעצרו ישוחרר מן המעצר בערובה או שלא בערובה". כאשר אנו עצרנו חשוד ועברו 75 ימים ללא מראית ראיות אז צריך לשחרר אותו בערובה בלי בערובה.

סעיף 60 לחסד"פ קובע – כאשר שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום, תקופה מצטברת כדי 30 יום, ומשפטו לא חל – החשוד ישוחרר מן המעצר בערובה או שלא בערובה.

6

סעיף 61 לחסד"פ קובע – כאשר שלאחר גשת כתב אישום נגדו היה נתון במעצר השל אותו כתב אישום, תקופה מצטברת כדי 9 חודשים, משפטו בערכאה הראשונה, לא הסתיים בהכרעת דין ישוחרר בערובה או שלא בערובה.

סעיף 62 לחסד"פ – על אף הוראות סעיפים 59-61 לחוק זה, רשאי השופט של בית המשפט העליון לצוות על הכרעת המעצר, או על המעצר מחדש לתקופה שלא תעלה על 90+ ימים. ולחזור לצוות כך מעת לעת וכן, להורות על שחרורו בערובה או שלא בערובה.

הערה: מעצר-זהו לפני שהאדם הוכח כאשם

מאסר-זהו לאחר שהוכח שהאדם אשם ושיש גזר דין .

7

השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי :

גם במשפט העברי וגם במשפט הישראלי ניתן לראות שהמעצר הוא שלילת חירותו של האדם, שניהם מכירים בעיקרון של " חירות האדם " .

בנוסף לכך, הן לפי המשפט העברי והן לפי המשפט הישראלי על מנת לעצור אדם ישנה צורך בתשתית ראייתית שתקשור את החשוד לעבירה המיוחסת לו, קיומה של עילת מעצר והעדר חלופה למעצר .

במשפט העברי בניגוד למשפט הישראלי לא מפורט ימי המעצר במספרים .

פרק שלישי : עילות מעצר

מהן עילות מעצר לפי המשפט העברי ?

על מנת לעצור אדם דרושה עילת מעצר . לפי המשפט העברי קיימות 3 עילות מעצר, וניתן ללמוד אותן משלושה מקרים שונים :

מקרה ראשון: פרשת המקושש – מסופר בתורה על אדם שהחליט לאסוף עצים בשבת, מה שמהווה עבירה על חוק התורה וידוע שהרי העונש על חילול שבת הוא עונש מוות . ולמרות זאת ידוע בתורה שהניחו את אותו אדם במעצר, נשאלת השאלה למה שמו אותו במעצר ? התשובה לכך הינה שאכן עונשו הוא מוות אך לא ידעו איזה סוג של עונש מוות

(סקילה או שריפה או חנק וכו..). בסופו של דבר החליטו שהעונש תהיה סקילה למען יראו ויראו .

מקרה שני : פרשת המקלל – אדם שהחליט לקלל את ה', ולא ידעו איזה עונש בכלל מגיע לו כלומר אם מגיע לו מלקות או מוות או כנס וכו'... , לכן הניחו אותו במעצר עד לבירור העונש שמגיע לו. ובסוף החליטו עונש סקילה מוות .

הערה : במשפט העברי המקראי כפי שראינו עד כה, אנו מוצאים בשני מקומות שימוש במעצר כאמצעי שתכליתו עיכוב החייב עד ליבון העניין. על המקושש עצים ביום שבת כפי שנאמר בספר במדבר ¹⁴: "ויניחו אותו במשמר, כי לא פורש מה יעשה לו " . ומעין זה נאמר גם בספר ויקרא ¹⁵ על בן האישה הישראלית, שנקב את השם "ויניחו במשמר לפרוש להם על פיה " .

"משמר" זה שבמקרא נירא לכאורה שווה לבית הסוהר¹⁶. ועל אף הדמיון בין שני המקרים הללו, רש"י מבחין ביניהם על פי המדרש¹⁷, ואומר :

9

ויניחו לבדו, ולא הניחו מקושש עמו, ששניהם היו בפרק אחד, ויודעים היו שהמקושש במיתה, אבל לא פורש להם באיזו מיתה.¹⁸

כלומר, בפרשת המקלל, לא היה ברור העונש, ואילו בפרשת מקושש העצים היה ידוע שעונשו של החוטא במיתה, אלא שלא היה ידוע איזה סוג המיתה שיש להמיתו בה .

!!! נשאלת השאלה – האם המקושש והמקלל יכולים לשבת באותו תא מעצר ?

לא, המקלל והמקושש לא יכולים לשבת באותו תא מעצר משום לעניין המקושש ידעו מראש שמגיע לו עונש מוות אך לא ידעו איזה סוג של עונש מוות ולעומת זאת המקלל לא

¹⁴ במדבר פרק טו, פסוק לד.

¹⁵ ויקרא פרק כד, פסוק יב.

¹⁶ שמות נרדפים לציון "בית הסוהר" במקרא הם: בית כלא, בית אסורים, בית אסור, בית משמר .

¹⁷ תורת כהנים, יד, ה .

¹⁸ רש"י לויקרא פרק כד, פסוק יב, דיבור המתחיל ויניחוהו .

ידעו איזה עונש מגיע לו מלכתחילה לכן אין זה הוגן להכניס שני העבריינים לאותו תא מעצר. שפתי חכמים¹⁹ מסביר שהפרדה נעשתה כדי למנוע צער.

מקרא שלישי: המכה איש – בספר שמות²⁰ כתוב :

"וכי יריבן אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ולא ימות ונפל למשכב אם יקום ויתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו, יתן ורפא ירפא :

כלומר שני אנשים שרבו ואחד מהם פגע גופנית בחברו ולא ידוע מה מצבו הרפואי של הפצוע. יכול להיות שיחלים ויכול להיות שימות. שמים במעצר את המכה עד שמתברר המצב הרפואי של הנפגע. אם הנפגע מסוגל ללכת בשוק על מקל – הפוגע משוחרר מהמעצר, אך אם המצב של הנפגע לא ידוע – הפוגע יושב במעצר עד שמתברר המצב.

מכילתא דרבי ישמעאל משפטים – מסכת נזיקין²¹ : "וניקה המכה. שומע אני, יתן ערבים ויטייל בשוק, ת"ל אם יקום ויתהלך בשוק, מגיד שחובשין אותו עד שמרפא "

המכילתא מסביר שלא ניתן להעמיד ערבים למכה כדי לשחרר אותו (את המכה) ממעצר, עד לבירור מצבו הרפואי של המכה.

לסיכום, שלושת העילות המעצר הקיימות במשפט העברי הם :

10

1. מעצר עד לבירור סוג עונש המוות.

2. מעצר עד לבירור העונש שינתן לאותו אדם.

3. מעצר עד לברר מצבו הרפואי של הנפגע.

¹⁹ שפתי חכמים ויקרא כ"ד, יב (על רש"י שם).

²⁰ שמות פרק כא, פסוק יח, יט.

²¹ מסכת נזיקין, משפטים פרשה ו.

מהן עילות המעצר לפי המשפט הישראלי :

סעיף 13 לחסד"פ²² מעצרים קובע מהם העילות לפיהן ניתן לעצור אדם לפני שהוגש נגדו כתב אישום. ראשית על בית המשפט להשתכנע שקיים חשד סביר שהאדם עבר עבירה וגם שהעבירה בה הוא מואשם איננה חטא .

עילה ראשונה – לפיה בית המשפט רשאי לצוות על מעצרו של אדם היא כאשר יש חשש ששחרורו של הנאשם מן המעצר יביא להשפעה על העדים, שיבוש הליכי חקירה, התחמקות מהליכי חקירה ומשפט או העלמת רכוש או פגיעה בראיות בכל דרך אחרת .
עילה שנייה – לפיה ניתן לעצור אדם לפני הגשת כתב אישום היא במקרים בהם יש חשד לביטחוננו של אדם, הציבור או של המדינה, כלומר מדובר בנאשם שיש בו מסוכנות .

²²–חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים) התשנ"ו-1996.

עילה שלישית – לפיה יעצור בית המשפט אדם לפני הגשת כתב אישום היא במקרים בהם אי אפשר לבצע את הליכי החקירה כשהנאשם מתהלך מחוץ לכותלי המעצר, אך זמן המעצר לפי העילה השלישית הוא זמן מוגבל והוא עד 15 יום .

דברים שצריכים על מנת לקיים את הסעיף : 1. העברה שאותה ביצע החשוד הינה עוון או פשע (לא חטא) 2. קיים יסוד סביר לחשוד שמתקיימת עילת מעצר 3. האם אפשר למצוא חלופת מעצר כגון: מעצר בית, ערובה וכו'... חובה על הבית המשפט לבדוק כי אין אפשרות לקיים חלופת מעצר וכי דרך פחותה ממעצר בעניינו של החשוד 4. לוודא שלחשוד יש עורך דין או למנות לו אחד .

סעיף 21 לחסד"פ מעצרים קובע מהן העילות לפיהן ניתן לעצר אדם לאחר הגשת כתב אישום עד תום ההליכים :

עילה ראשונה - בית המשפט צריך להשתכנע כי קיים יסוד סביר לחשש ששחרור הנאשם או אי מעצרו יביא לשיבוש הליכי חקירה, לשיבוש הליכי משפט, להעלמת עדים או ראיות, חשש להשפעה לדין או להתחמקות הנאשם מהליכי משפטים .

12

עילה שנייה – קיום של יסוד סביר לחשש שהנאשם יסכן את ביטחון האדם, הציבור או המדינה כלומר מסוכנות הנאשם .

עילה שלישית- חומרת העבירה, העילה השלישית בסעיף 21 לחסד"פ מעצרים מדברת על נאשם שהואשם על עבירה חמורה כגון: עבירות שהעונש עליהן עונש מוות או מאסר עולם, עבירות של ביטחון, עבירות של סמים, עבירות של אלימות עם נשק חם או קר, עבירות אלימות בתוך המשפחה .

על מנת לעצור אדם עד תום ההליכים על בית המשפט לוודא שקיימת : 1. ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של האדם העומד פני בית המשפט 2. עילת מעצר 3. שאי אפשר להשיג את מטרת המעצר על ידי חלופות המעצר (ערובה, מעצר בית וכו'...) 4. חשוב מאוד לוודא שלחשוד יש עורך דין או למנות לו אחד .

הויכוח בבית משפט העליון – השופט אלון נגד השופט ברק :

פסק דין גנימאת-23 פס"ד שניתן טרם חקיקת חוק המעצרים. עוסק במעצר עד תום ההליכים, בתקופה שהמעצר נדון על פי החסד"פ. פסק הדין עוסק בפרשנות עילות מעצר. האם העובדה שהעבירה היא מכת מדינה יכולה לשמש עילת מעצר? הוא גנב רכב מוצלח שנתפס והמדינה מבקשת להחמיר בעונשו משום שגנבת רכבים מהווה באותה תקופה כת מדינה. בטרם נחקק חוק המעצרים, הייתה כל עבירה חמורה מהווה עילת מעצר. בית משפט העליון מחליטה דעת הרוב ברשות השופט ברק כי חומרת העבירה יכולה להוות לבדה עילת מעצר, לעומת זאת בדעת מיעו פסקי דין דומים קובע השופט אלון כי חומרת העבירה לבה אינה מספיקה לשם מעצר עד תום ההליכים. המחוקק נקט בגישתו של השופט אלון וקבע כי חומרת העבירה תהווה חזקה לעילת המסוכנות אך הנאשם יוכל לבטל חזקה זו בבית משפט.

13

השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי :

המשפט הישראלי לעומת המשפט העברי עושה הבחנה בין העילות הדרושות למעצר עד תום התהליכים, כלומר לאחר שהוגש נגד החשוד כתב אישום לבין העילות הדרושות למעצר לפני שהוגש כתב אישום. במשפט העברי אין התייחסות להבחנה זו. בנוסף לכך, עילות המעצר במשפט הישראלי שונות בתוכן ומטרות שלהן מעילות המעצר במשפט העברי.

²³ פסק קין גנימאת נגד מדינת ישראל.

פרק רביעי: מעצר של קטינים

מעצר של קטינים לפי המשפט העברי :

לפי המשפט העברי לא ניתן לעצור קטין. המשפט העברי עושה הבחנה בין נשים וגברים : גברים - קטין - מיום היוולדו הוא ברשות עצמו, עד גיל 13 קטין אינו נתון לעונשים אינו יכול להתקדש ולקדש, אלא אם הוא נציג של אביו ואימו, חס כל אחריות פלילית. גדול, בגיר – מעל גיל 13, יום אחרי גיל 13, הוא נושא בכל אחריות משועבד לחוק . נשים: קטנה – מגיל 12 סימני בגרות פיזיולוגיים, איש אף פעם אינה בראשות עצמה . נערה – מקביל לגיל 12-12.5 בוגרת -12.5 שנים ויותר איך המציאות בנויה ? עד גיל 12 היא קטינה אשר כפופה לראשות אביה, אב יכול להשיא את ביתו, למכור לעבודות וכו... מגיל 12.5 אישה היא בוגרת בהנחה של סימני בגרות פיזיולוגיים ועומדת בראשות עצמה. בין 12-12.5 תקופת ביניים בו היא נמצאת בחלק מהכללים של הבית.

עד גיל זה צריך האב למצוא לה חתן.
 **לפי השופט אליקים רובינשטיין – לא ניתן לעצור קטין במשפט בעברי הוא לבנים עד גיל 13 ויום ולבנות עד גיל 12 וחצי ויום .

מעצר של קטינים במשפט הישראלי :

הטיפול בעבריינות נוער מעוגן בחוק הנוער²⁴ הקובע, בדומה לרוב המדינות בעולם, יחס מקל כלפי עבירות שמבוצעות על ידי קטינים. הגישה בעבריינות נוער היא לרוב גישה חינוכית-שיקומית שמטרתה לנסות ולהוציא את הצעיר ממעגל העבריינות. גישה זו באה לידי ביטוי גם בעת מעצר קטין. הגיל המינימאלי לנשיאת אחריות פלילית בישראל הוא 12. משמעות הדבר היא שחל איסור מוחלט לעצור או אף לעכב קטין מתחת לגיל זה. מכאן ואילך החוק עושה הבחנה בין קטינים בעלי אחריות פלילית. שוטר רשאי לעצור קטין שמלאו לו 12 אך טרם מלאו לו 14 לזמן מוגבל של 12 שעות. לעומת זאת, מעצר של קטין מעל גיל 14 הוא כמעצר בגיר, דהיינו 24 שעות. לאחר תום תקופת המעצר יש להביא את הקטין העצור לבית משפט

²⁴ חוק הנוער: שפיטה, ענישה ודרכי טיפול, התשל"א-1971 .

לנוער שבו יושב שופט נוער המוסמך לדון בעבירות ובהארכות מעצר של קטינים. באשר לכבילת קטין, קטין מעל גיל 14 ניתן לכבול באזיקים בדומה לבגיר, בעוד שקטין שמלאו לו 12 אך טרם מלאו לו 14 יוגדר כעצור מיוחד, ודרוש אישור מיוחד של קצין משטרה על מנת לכבול.

בקבלת החלטה על מעצרו של קטין וכבילתו, על השוטר להביא בחשבון את גילו והשפעת המעצר על שלומו הגופני והנפשי ועל התפתחותו. עקב כך, על השוטרים מוטלת החובה להשתמש בזהירות יתרה בסמכות המעצר כאשר מדובר בקטין. מגבלות אחרות הקיימות בעת מעצר קטינים כוללות:

- איסור שהיית קטין עם בגיר באותו תא מעצר. לצורך כך הוקמו אגפים מיוחדים ונפרדים לקטינים בבתי המעצר. כאשר הקטין נמצא בתחנת המשטרה, יש למנוע, עד כמה שניתן, מגע בינו לבין עצורים בגירים.
- אין להוביל קטינים בניידת משטרה מסומנת (ניידת משטרה כחול-לבן), כאשר מדובר באירוע יזום. הכוונה באירוע יזום היא לאירוע שבו המשטרה מגיע מיוזמתה. במצב כזה, הקטין יובל בניידת משטרה סמויה על ידי עובד נוער (שוטר

שהוסמך לטפל בעבירות של קטינים). האיסור לא חל על אירוע תגובה - אירועים דחופים שהתקבלו דרך מוקד 100 או בדרך אחרת הדורשים טיפול מיידי.

- ככלל, אין לעצור קטין בסמוך למקום מגוריו או בבית ספרו אל מול חבריו. מגבלה זו לא חלה כאשר מדובר באירוע תגובה שדורש טיפול מיידי.

מעבר לכך, מותר לשוטר לעשות שימוש בכל הסמכויות הנלוות למעצר במידת הצורך.

השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי :

ניתן לראות שהן לפי המשפט העברי והן לפי המשפט הישראלי ישנה גיל מסוים המגביל את מעצר הקטינים. יחד עם זאת ישנה שוני בנוגע לגיל למשל, המשפט הישראלי לעומת המשפט העברי מתייחס לגיליים שונים ועושה הבחנה בין קטינים באחריות פלילית. בנוסף לכך, המשפט העברי בניגוד למשפט הישראלי עושה הפרדה בין נשים וגברים .

פרק חמישי: סיכום

לאורך כל העבודה הזו רכשתי כלים וידע לחיים. העמקתי בנושא שאני מאוד מתעניינת בו: "דיני מעצרים" ועניתי לשאלות רבות שעד כה לא ידעתי את התשובות עליהם כמו למשל מהו מעצר, הסיבות, העילות למעצר לפי המשפט העברי והן לפי המשפט הישראלי. למדתי לעיין במקורות שונים כגון: במקרא, בשו"ת, בחקיקה, בפסיקה דין שונים מאמרים ומאמרים וכו' ...

דיני מעצרים זה נושא מאוד מעניין ויש בו הרבה מאוד דברים להרחיב. בעבודה זו השתדלתי לשקף את הנקודות החשובות שבנושא זה.

לדעתי המעצר נוגע בכל אחד וחשוב שכל אדם ידע שכאזרח במדינה יש לו זכויות וחירויות שונות, ולא ניתן לעצור אותו לשווא. אלא שיש פרקי זמן מסוימים ועילות מעצר המוגדרים בחוק שבהן ניתן לשלול את חירותו של האדם . במהלך העבודה קראתי מאמרים של פרופסורים שונים אשר עזרו לי להבין נושאים רבים. לסיכום, העבודה הזו מאוד תרמה לי והעצימה את הידע שלי. היא נתנה לי הזדמנות לבחור נושא מסוים ולחקור אותו מהביטים שונים. היא הגבירה את הרצון שלי להמשיך בעתיד לעסוק בכל מה שקשור למערכת המשפט .

רשימה ביבליוגרפית

משפט ישראלי

חקיקה

חוק יסוד כבוד האדם וחירותו
 חוק הנוער :שפיטה, ענישה ודרכי טיפול, התשל"א-1971
 חוק סדר דין הפלילי –סמכויות אכיפה מעצרים התשנ"ו – 1996

פסיקה

פסק דין גנימאת נגד מדינת ישראל פד (4) 589

ספרות מחקר

ספרים

זנדברג חיה, פירוש לחוק המעצרים הוצאה ירושלים התשס"א -2001
נח צבי, דיני מעצר ושחרור הוצאה ירושלים התשנ"ב -1992

מאמרים

זנדברג חיה, 'חיסוי ראיות בשלב המעצר לצורכי חקירה', בתוך מחקרי משפט 15 (תש"ס),
עמ' 457-477
לוי מרדכי, 'ראיות לכאורה הנדרשות למעצר עד תום ההליכים-בחינה נוספת', משפטים 34
(3) (תשס"ה), עמ' 549-626
ליבאי דוד, 'מעצר בלא צו ע"י שוטר: עילות מעצר' בתוך עיוני משפט 2 (1972), עמ' 341-
371

משפט עברי

מקרא

בראשית פרק ט, פסוק ו
בראשית פרק לט, פסוק כ
בראשית פרק מ, פסוק ג
שמות פרק כה, פסוק יח, יט
ויקרא פרק כד, פסוק יב
במדבר פרק טו, פסוק לד
משלי פרק כה, פסוק כח

משנה

אבות פרק ג, פסוק יד

ספרות הפסיקה

הרי"ן לסנהדרין נו ע"א
פני משה
רש"י לויקרא פרק כד, פסוק יב
שפתי חכמים ויקרא פרק כד, פסוק יב

ספרות השו"ת

הריב"ש, סימן רלו
ירושלמי, סנהדרין, פרק ז, הלכה ח
מסכת נזיקין, משפטים, פרשה ו
שבות יעקוב, חלק א סימן יד
תורת כהנים, פרק יד, פסוק ה

ספרות עזר

בס"ד

מילון אבן שושן, כרך ב' ערך "מעצרים"